

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології**

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студентка 16-411 групи
Спеціальності 034 Культурологія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Культурологія
Запотоцька Юлія Іванівна

Керівник докторка педагогічних
наук, професорка Лимаренко Л.І.
Рецензент директор Херсонського
обласного Центру народної творчості
Капелюшник В.В.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти проблеми функціонування закладів культури	5
1.1. Сучасні заклади культури.....	5
1.2. Діяльність закладів культури в умовах інноваційного розвитку держави.....	8
РОЗДІЛ 2. Клубні заклади як складова культурного та мистецького життя країни	18
2.1. Форми діяльності та функції клубних об'єднань.....	18
2.2. Особливості організації діяльності клубного закладу.....	23
2.3. Методика організації роботи клубного закладу (на прикладі Томинобалківського сільського будинку культури ім. Богдана Ступки).....	27
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	
Додаток А. Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету	

ВСТУП

Актуальність дослідження. В сучасних умовах інформаційно-інноваційного розвитку України відбуваються закономірні зміни у напрямі вдосконалення діяльності закладів культури, трансформації їх форм, пошуку інструментарію та механізмів створення культурних продуктів, які б відповідали актуальним потребам суспільства.

Невід'ємною складовою соціального, культурного та мистецького життя країни виступають українські клубні заклади. Вони представлені у різних секторах культури (державному, комерційному) та характеризуються розгалуженою інфраструктурою, видовою різноманітністю, використанням чисельних форм, методів та засобів роботи.

Осмисленню окремих аспектів дозвілля, його історико-культурній еволюції, розвитку клубних закладів на окремих історичних етапах, присвячені дослідження науковців гуманітарного профілю Н. Бабенко, В. Вовк, О. Ісайкіної, О. Копієвської, Н. Кулик, О. Лукашевич, І. Петрова, Л. Поліщук, С. Садовенко, О. Скнар, Н. Цимбалюк, Є. Чмихало та інших.

Роль закладів культури у житті громади надзвичайно важлива і полягає у сприянні естетичному та художньому розвитку особистості, її соціалізації; популяризації кращих надбань світової культури; формуванню культури проведення дозвілля; культурно-просвітницькій діяльності на ниві збереження національних, регіональних традицій, звичаїв та обрядів.

Регіональна культура з її безпосередньою орієнтацією на людину, близькістю до повсякденних потреб і запитів може бути активно задіяна в процесах гуманізації й демократизації життя країни.

Зазначене вище дозволяє вважати актуальним і науково виправданим обрання теми нашої кваліфікаційної роботи **«Діяльність закладів культури в сучасних умовах розвитку України»**.

Мета дослідження – визначити роль закладів культури у збереженні та розвитку вітчизняних культурних традицій в умовах сьогодення.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких завдань:

1. Охарактеризувати сучасні заклади культури.
2. Дослідити діяльність закладів культури в умовах інноваційного розвитку держави.
3. Визначити форми діяльності та функції клубних об’єднань.
4. Проаналізувати особливості організації діяльності клубного закладу.
5. Розглянути методiku організації роботи клубного закладу (на прикладі Томинобалківського сільського будинку культури ім. Богдана Ступки).

Об’єкт дослідження – процес культурного розвитку сучасної України.

Предмет дослідження – особливості діяльності закладів культури в умовах сьогодення.

Апробація. Окремі розділи кваліфікаційної роботи обговорені на засіданні кафедри культурології Херсонського державного університету. Основні положення оприлюднені на XI Усеукраїнській науково-практичній конференції «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» (Херсон, ХДУ, 2021 рік).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел із 34 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

1.1. Сучасні заклади культури

Перш за все, звернемося до Закону України №2778–VI «Про культуру». Державний документ визначає правові засади діяльності у сфері культури, коректно регулює суспільні відносини, які пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини, її культурних цінностей і, безперечно, спрямований на забезпечення доступу до них. У Законі «Про культуру» констатується, що «...в Україні гарантується можливість утворення різних за формою власності та видами діяльності у сфері культури закладів культури – театрів, концертних організацій, філармоній, культурних центрів, продюсерських агентств, професійних мистецьких колективів, кіностудій, кіно-, відеопрокатних закладів, видавництв, музеїв, архівів, заповідників, художніх галерей (виставок), бібліотек, клубних закладів, навчальних закладів культури і мистецтва, початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) та студій, кінотеатрів, цирків, парків культури та відпочинку, архітектурних, дизайнерських, рекламних, реставраційних центрів і майстерень тощо» [21].

З огляду на цей Закон, заклади культури можуть бути різних форм власності, як державні, так і комунальні. Зазвичай, більшість із них є державними закладами, некомерційними організаціями, засновниками яких виступають державні органи. Діяльність таких закладів спрямована на розвиток творчих здібностей особистості.

Базова мережа закладів культури становить 42 тисячі закладів різного типу (будинки культури, бібліотеки, театри, клуби тощо).

Найбільш поширеним типом виступають клубні заклади (любительські клуби, клуби за інтересами, гуртки художньої самодіяльності).

Трансформаційні зміни в моделях і технологіях діяльності всіх традиційних закладів культури зумовлені тенденціями сучасного стану економічного, суспільно-політичного, соціального та культурного розвитку суспільства, і зважаючи на зміну ролі й місця, які вони посідають в оновлених умовах життя кожної людини.

Зауважимо, що в контексті цих процесів характерні зрушення спостерігаються в роботі, наприклад, музеїв, що все виразніше перетворюються із «скарбниць мистецької, етнографічної, історичної та культурної спадщини людства на центри соціально-культурної діяльності» [7]. Так, наприклад, на сьогодні в Україні діють музеї під відкритим небом у м. Київ, м. Львів, м. Чернівцях, м. Ужгород, м. Переяслав-Хмельницький, у с. Кринос Галицького району Івано-Франківської області.

Серед основних завдань функціонування музеїв під відкритим небом можна виділити:

- збереження найцікавіших автентичних пам'яток архітектури;
- створення умов для безперешкодного доступу до історичних об'єктів відвідувачів, підвищення їх культурного рівня;
- створення моделі побуту відповідного історичного періоду, включаючи знаряддя праці, предмети ужиткового мистецтва тощо;
- показ національної народної культури і архітектури у їх синтезі;
- створення умов для відродження народних ремесел;
- проведення фольклорних свят;
- сприяння розвитку індустрії туризму [7].

Українські музеї просто неба включають в себе як великі архітектурно-художні комплекси, так і окремі локальні експозиції. Усі вони мають власну тематичну спрямованість, в залежності від їх

призначення й особливостей етнічної специфіки представленої території.

Зокрема, «Львівський музей просто неба демонструє традиційну народну архітектуру та культурно-побутову своєрідність бойків, долинян, лемків, гуцулів, подолян, волинян, поліщуків; Переяслав-Хмельницький музей народної архітектури і побуту — відтворює народне будівництво дорадянської Наддніпрянщини; Закарпатський — показує особливості народного зодчества, культури і побуту українців та інших етнічних груп населення Закарпаття; Музей народної архітектури і побуту України «Пирогове» комплексно експонує твори народної архітектури та декоративно-ужиткового мистецтва, предмети побуту і знаряддя праці всіх регіонів України» [7].

Музеї під відкритим небом користуються широкою популярністю серед населення через наявність в них видовищного елемента, можливість безпосереднього спілкування, повернення до його традиційних форм. Особливістю таких музеїв є також і те, що вони забезпечують можливість неформального спілкування під час проведення в них змагань, різних заходів, свят, обрядів, виступів фольклорних колективів тощо.

Сучасний досвід функціонування нових типів закладів культури переконує нас, що за своїм структурно-змістовим наповненням вони є інноваційними й унікальними соціально-культурними комплексами, що здатні інтегрувати зусилля сім'ї, закладів освіти, громадських організацій, культурно-мистецьких об'єднань і спрямовувати їх на реалізацію креативного, розвиваючого, морального, естетичного потенціалу дозвілля, на формування духовно розвиненої особистості.

У 2020 році в Херсонському державному університеті був створений Creative Hub – це організація, креативний простір, який використовує свої майданчики та інфраструктуру задля реалізації потреб у галузі культури та мистецтва.

Відповідно до «Положення про Creative Hub «Dynasty» Херсонського державного університету» «діяльність Hub спрямована на виставкову, концертну, тренінгову діяльність, проведення культурно-мистецьких заходів, вистав, майстер-класів, грантову діяльність» [33].

Метою Hub є створення і розвиток креативної індустрії. Основними напрямками діяльності Hub є: організація та проведення виставок; проведення вистав; організація і проведення фестивалів; організація та проведення тренінгової діяльності; організація та проведення культурно-мистецьких заходів; організація та проведення арт-терапії; креативна майстерня; грантова діяльність [33].

За короткий період свого існування цей творчий центр вже організував і втілює у життя низку цікавих заходів. Серед них: тренінг зі сценічного мовлення; майстер-клас з техніки пуантилізму; заняття з кляксотерапії, драматерапії, імпровізації; творчий вечір «Скрипки і поезії», вечір поезії Ліни Костенко; ряд показів вистави навчального народного театру «Студі-Арт» Херсонського державного університету «Чужа серед чужих».

Отже, досвід функціонування сучасних закладів культури демонструє, що вони можуть бути інноваційними й унікальними соціально-культурними комплексами, які здатні забезпечувати реалізацію креативного, морального, естетичного потенціалу дозвілля, формування духовно розвиненої особистості.

1.2. Діяльність закладів культури в умовах інноваційного розвитку держави

В останнє десятиліття на свідомість українського суспільства суттєво впливає інноваційний та інформаційний розвиток, який якісно змінює напрями діяльності закладів різних сфер і культури, зокрема.

Така насиченість віртуальною інформацією світового простору призвела до збільшення понятійного апарату людей, які, до речі, є і виробниками творчого продукту, і його безпосередніми споживачами. Водночас цей процес поступово змінює критерії життя суспільства, зокрема його ставлення до традиційних форм культурного дозвілля, а саме, спостерігається значне зменшення відвідувань театрів, концертних залів, музеїв, бібліотек тощо.

Відбуваються зміни пріоритетів й орієнтація людей до необмеженого інформаційного продукту, що спонукає заклади культури до створення сучасного культурного продукту та призводить до підвищення «культурної активності» суспільства.

Як зазначає В. Сергєєв, «...особливістю інноваційного культурного продукту є взаємний вплив інформації на реалізацію творчого потенціалу кожної окремої людини, а зміни в інформаційному просторі відбуваються в геометричній прогресії» [26, с. 57].

Головними «...ознаками впливу новітніх інформаційних технологій на розвиток закладів культури є:

- інтеграція (об'єднання декількох засобів для виконання єдиного завдання; створення єдиних баз даних для використання різними групами людей);
- інтерактивність (упровадження способів встановлення зв'язку з необмеженою кількістю людей і доступ до Інтернету, тобто до численних інформархівів та WEB сторінок; забезпечення можливості ефективного донесення інформації щодо театральних і концертних афіш, заохочувальних заходів бібліотек і музеїв до широкого кола споживачів);
- керованість (надання можливості новим технологіям змінювати інформаційне середовище; насичення новими успішними проектами щодо реального обміну позитивним досвідом);

- гнучкість (уповільнення часових і просторових бар'єрів та відсутність потреби тотального контролю за процесами; забезпечення динамічності змін миттєвістю обміну інформацією);
- підвищений емоційний вплив (передбачення більш масштабного одночасного візуального і звукового впливу новітніх технологій; створення позитивного іміджу культурної сфери з метою розкриття творчого потенціалу людини)» [26, с. 57].

Важливо зазначити, що доступ до численних WEB-сторінок, різного роду сайтів ефективно сприяє не лише зміні понятійної бази користувачів Інтернету, збагаченню їх словникового запасу новою термінологією, але й відкриває їм широкі можливості доступу до світових культурних цінностей.

Для створення позитивного іміджу культурної сфери шляхом розкриття творчого потенціалу людини як особистості необхідний пошук інноваційного інструментарію і механізмів створення сучасних культурних продуктів.

Аналізуючи впливовість інновацій на процеси, що відбуваються в закладах культури, можна виокремити певні напрями вдосконалення їх діяльності в умовах інформаційно-інноваційного розвитку держави, наприклад, зміна матеріально-технічної бази, понятійної бази «...користувачів культурних послуг; розширення можливостей доступу до віртуальних культурних цінностей; пошук інструментарію та механізмів створення культурних продуктів і привабливості їх для людини» [26, с. 57].

Наприклад, одним із перших і базових кроків Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша стало створення інтернет-сайту та його популяризація серед глядачів. Сайт став певною інформаційною платформою, яка дозволила отримати більш детальну інформацію про історію театру, улюблених артистів, останні новини або постановочні плани театру. Також сайт надав змогу

ознайомитися з повним репертуаром театру за всі роки його існування та надав можливість глядачам шляхом анкетування висловлювати свої думки щодо майбутніх постановок. Зазначимо, що на сайті театру було реалізовано інноваційний проект – 3D екскурсія по театру.

Одним із найважливіших етапів розвитку інноваційних технологій стає можливість придбання квитків онлайн. Це дало змогу театру також отримувати додаткові кошти за рахунок продажу квитків на гастрольні вистави, які проходили як у Херсонському обласному академічному музично-драматичному театру ім. М. Куліша, так і інших сценічних майданчиках міста. Також онлайн-продаж забезпечує формування клієнтської бази та можливість інформування глядачів про певний захід або виставу, орієнтує їх на певний вибір [34].

Велику частку реклами Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша займає реклама у соціальних сітках. Театр намагається бути присутнім на всіх популярних і сучасних платформах та шукає нові способи впливу та подачі рекламної інформації глядачу.

Щомісячна аудиторія соціальних мереж в Україні налічує мільйони користувачів. Вони охоче діляться в них своїми уподобаннями та інтересами, які стають доступними для рекламодавців. Тому інструменти таргетованої реклами відмінно підбирають аудиторію для реклами по інтересам, місцем проживання, за соціально-демографічними параметрами, з урахуванням освіти, звичок, інтересів, уподобань і багатьох інших характеристик.

На нашу думку, великим проривом для театру стали технології пов'язані з відеомаркетингом. Це дозволило зменшити кількість та об'єми виготовлених декорацій і замінити їх сучасними 3D-технологіями. Також у фойє театру було встановлене електронне табло з маршрутами по місту, яке дає змогу після закінчення вистави глядачам більш зручніше дістатися у віддаленні райони м. Херсон [29].

Загалом, використання комп'ютерної техніки й програмного продукту в бібліотечній, музейній справах та у сфері захисту культурних цінностей, а також у художньому, театральному мистецтві й кінематографі потребують значної фінансової підтримки як на місцевому, та і на загальнодержавному рівнях.

У цьому контексті слід зазначити, що чинними законодавчими актами у сфері культури визначено основні напрями державного фінансування, які регулюють певні нормативні показники для поступового розвитку галузі. Але, на жаль, невідповідність новим стандартам існуючого матеріально-технічного стану закладів культури не дає можливості забезпечити привабливість їх для населення. Таким чином, зміна фінансової складової механізму державного регулювання діяльності закладів культури в умовах інноваційного та інформаційного розвитку, на нашу думку, може відбуватися у двох аспектах: процесу бюджетування та пріоритетності фінансування.

Доречно підкреслити, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2011 р. № 1271 було затверджено «...перелік платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності [23]. Цей перелік перераховує такі послуги:

1. Проведення вистав, театральних та музичних постановок, концертів, оперних і балетних спектаклів, інших постановок, виступи артистичних груп, труп, оркестрів та окремих артистів. Проведення концертів-презентацій, фестивалів, бенефісів, естрадних шоу, циркових вистав, демонстрація відео- і кінофільмів.

2. Навчання у студіях, на курсах, проведення занять у літературно-музичних вітальнях, ігрових кімнатах для дітей та гуртках.

3. Організація діяльності любительських об'єднань та клубів за інтересами (художніх, технічних, природничо-наукових, колекційних, за професіями).

4. Розроблення сценаріїв, постановочна робота і проведення заходів за заявками підприємств, установ та організацій.

5. Проведення спектаклів і концертів художньої самодіяльності.

6. Проведення театралізованих свят, фестивалів, конкурсів, спортивно-розважальних, оздоровчих, обрядових заходів, виставок книг і творів образотворчого мистецтва.

7. Надання послуг з організації та/або проведення культурно-масових заходів, міжнародних симпозіумів, науково-практичних конференцій, семінарів, майстер-класів, концертів, фестивалів, виставок і вистав.

8. Показ слайд-фільмів і кінопрограм.

9. Надання послуг з користування атракціонами, ігровими автоматами (крім тих, що передбачають отримання грошової винагороди), настільними і комп'ютерними іграми, тенісними кортами, більярдами, тирами, дитячими містечками безпеки руху, персональними комп'ютерами, глядацькими залами відеотек.

10. Продаж у неспеціалізованих магазинах (кіосках, лотках) видань про фонди і діяльність бібліотек, музеїв, картинних галерей, виставкових залів, заповідників та інших закладів культури і мистецтва, репродукцій, наборів листівок, афіш, плакатів (у тому числі із зображенням творів мистецтва, пам'яток літератури), а також сувенірних виробів, значків, виробів народних промислів, декоративно-ужиткового мистецтва.

11. Проведення фото-, відео- і кінозйомок окремих експонатів, експозицій, територій та об'єктів музейного типу.

12. Обслуговування екскурсійних груп і окремих відвідувачів на територіях та у приміщеннях музеїв, під час огляду експозицій, виставок.

13. Відвідування заповідників, музеїв та виставок.

14. Додаткові бібліотечні послуги: формування бібліографічних списків для курсових, дипломних та наукових робіт, каталогів для особистих бібліотек і бібліотек підприємств, установ та організацій; підготовка фактографічних, аналітичних, бібліографічних та інших довідок для фізичних та юридичних осіб; користування міжбібліотечним абонементом (пересилання документів), електронна доставка документів; надання послуг з оформлення електронних реєстраційних документів користувачів бібліотек.

15. Проведення наукової та мистецтвознавчої експертизи, у тому числі виїзної, культурних цінностей, які перебувають у приватній власності, придбані у художніх салонах, галереях, і таких, що в установленому порядку ввозяться або вивозяться через державний кордон.

16. Розроблення та оформлення інтер'єрів, дизайнерського оздоблення виставкових стендів.

17. Надання в оренду приміщень театрів, концертних залів, цирків, культурно-освітніх закладів, музеїв і заповідників у разі, коли це не перешкоджає провадженню закладом діяльності у сфері культури.

18. Надання місць для стоянки автомобілів та інших транспортних засобів.

19. Ремонт, настроювання і налагодження музичних інструментів, звуко-, світло- та відеоапаратури.

20. Ремонт і реставрація творів (виробів) образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, друкованих видань, палітурні роботи, атрибуція пам'яток історії та культури, які перебувають в особистих колекціях і збірках.

21. Ремонт і реставрація нерухомих пам'яток культурної спадщини.

22. Виготовлення, ремонт і реалізація майстернями та іншими виробничими підрозділами закладів культури і мистецтв обладнання

атракціонів, музичних інструментів, меблів, реквізиту і бутафорії, сценічного обладнання, пошиття театральних, концертних костюмів, взуття, товарів широкого вжитку, квітів і квіткової продукції, гримерні послуги, столярні, слюсарні, будівельні, ремонтно-реставраційні та інші роботи, автотранспортні послуги.

23. Прокат музичних інструментів, культурно-спортивного і туристичного інвентарю, сценічних костюмів, взуття, театрального реквізиту.

24. Фотокопіювання, репродукування, ксерокопіювання, мікрофільмування, мікрокопіювання з книжок, брошур, газет, журналів, музейних експонатів, документів з фондів бібліотек, музеїв.

25. Виготовлення фонограм концертів і спектаклів, копій звукозапису музичних творів з фонотек театрів, музеїв, бібліотек, клубних закладів, парків культури та відпочинку, науково-методичних центрів, надання послуг студій звуко- і відеозапису» [23].

Проте, не зважаючи на усі намагання, сучасний стан закладів культури є доволі плачевним. Більшість із них функціонують лише на половину від своєї потужності. Основною проблемою є недостатнє фінансування культурних установ з боку держави та недоречність відповідних законів, які хоча і стосуються розвитку культурної сторони держави, але так і не переходять на етап їх виконання, не відповідають європейським нормам і стандартам [17].

Вважаємо, що спостерігається відсутність аналізу і моніторингу культурної ситуації у країні, внаслідок чого виникає неузгодженість між офіційною культурною політикою держави і її справжнім станом. Бюджет на місцевому рівні не зазнав жодних змін, саме тому ми отримуємо негативні наслідки: більшість закладів культури знаходяться у аварійному стані, потрібен капітальний або косметичний ремонт, основна проблема постає у якісному опаленні приміщень, відсутня звукова та освітлювальна апаратура, комп'ютерна техніка тощо.

На жаль, сьогодні у молодого покоління заклади культури асоціюються з пережитками минулого, воно не знаходить там для себе нічого цікавого. Зокрема, це стосується музеїв та бібліотек; останні здебільшого асоціюються зі своїм традиційним призначенням видачі книжок, аніж із соціальними-культурними центрами.

«Кращою є ситуація з театрами та кінотеатрами, бо цей вид дозвілля має можливість постійно пропонувати нові вистави або кінострічки. Однак, якщо говорити про кінотеатри, то молоді люди часто роблять вибір на користь приватних кінотеатрів, а не комунальних. І дійсно, більшість комунальних кінотеатрів в Україні перебувають у незадовільному стані, потребують ремонтів та технічного оновлення. Утім, ті, які вдалося зберегти і не віддати у приватизацію, слугують місцями для альтернативної культури» [17].

Нині, відсутність гідної оплати праці співробітників закладів культури є нагальною проблемою, через яку керівництво часто не може залучити висококваліфікованих працівників. Низька заробітна плата не дає можливості залучити молодь до роботи в державних та комунальних закладах культури. Фінансування зазвичай бракує і на рекламу діяльності закладів та їх окремих соціокультурних заходів. Усі вищезгадані проблеми є результатом того, що державні та комунальні заклади втрачають свою «привабливість», і тому відвідувачі надають перевагу приватним закладам [17].

На сьогодні, державні та комунальні заклади культури здебільшого орієнтуються на широку аудиторію відвідувачів: дітей, підлітків, студентів, людей старшого та похилого віку. Для молоді, яка вчиться у різних закладах освіти – школах, професійних училищах та університетах, існують програми щодо її залучення до відвідування та співпраці з закладами культури.

Водночас, існує ще й інша проблема: більшість державних та комунальних закладів культури працюють і проводять свої культурно-

мистецькі заходи в робочий час у будні дні, тому працевлаштована молодь просто не має можливості їх відвідати.

Не можна не зазначити, що деякі заклади культури намагаються самостійно покращити своє фінансове становище, наприклад, здаючи в оренду власні приміщення. Звісно, це поліпшує їхнє становище лише на певний час: вони можуть оновити технічні засоби або зробити дрібний ремонт. Постійних проблем це не вирішує, адже вони потребують підтримки держави або місцевої влади. Окрім цього, аби заохочувати молодь до відвідування власних заходів, працівники деяких закладів культури влаштовують актуальні виставки, презентації, арт-зустрічі з митцями тощо. Важливим є те, що певні заклади виступають соціально-культурними майданчиками для проведення різного роду заходів [17].

Отже, державні та місцеві органи влади мають підтримувати державні та муніципальні заклади культури, які, у свою чергу, можуть розробляти і впроваджувати стратегії залучення працевлаштованої молоді до їх відвідування.

Наголосимо, що в умовах сьогодення заклади культури, виявляючи гнучкість та креативність, активно використовують сучасні інформаційні технології в повсякденній роботі. За рахунок нових підходів, онлайн-форматів намагаються значно розширити свою аудиторію. Загалом, за час карантинних обмежень закладами культури почали проводитись різноманітні культурно-мистецькі заходи у онлайн-режимі, які висвітлюються в мережі Інтернет, на сторінках Facebook, Instagram.

РОЗДІЛ 2

КЛУБНІ ЗАКЛАДИ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОГО ТА МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ КРАЇНИ

2.1. **Форми діяльності та функції клубних об'єднань**

Законодавчі державні документи України про культуру, ставлять акцент на тому, що клубні заклади мають відігравати надзвичайно важливу роль у житті сучасної держави, бо саме на них покладена важлива місія зі збереження і розвитку традиційної національної культури. Вони стають осередками культурного та естетичного розвитку населення, сприяють залученню до мистецької діяльності, проводять культурно-просвітницьку та соціально-дозвілєву роботу на місцях [10].

На нашу думку, слід відзначити важливу роль клубних об'єднань у відродженні фольклорних традицій рідного краю, регіону. Ці об'єднання знаходяться у безпосередній близькості до населення у порівнянні з іншими закладами культури (музеї, театри, консерваторії, філармонії тощо). У сільській місцевості, де іноді важко і не зовсім зручно доїхати до міста, клуби перебирають на себе функції основного культурного центру, де людина проводить своє дозвілєве буття.

Клубні об'єднання мають довгу та цікаву історію свого становлення. Ще в 1770 році у Петербурзі був організований перший офіційний клуб «Англійське зібрання» для представників вищого світу. У цьому клубі велися бесіди і дискусії, обговорювалися важливі політичні та економічні питання і новини. Дуже швидко він отримав популярність серед письменників та літературних критиків. Членами «Англійського зібрання» були В. Жуковський, М. Карамзін, І. Крилов, О. Пушкін та інші.

З другої половини XVIII до середини XIX століть у багатьох великих містах та невеликих провінційних містечках діяло багато

клубів, діяльність яких визначалася: національною приналежністю (Німецький клуб, Австро-угорський клуб), розважальним характером (офіцерський клуб, дворянські збори, благодійні збори) тощо. В 1853 році в Петербурзі був відкритий Шаховий клуб, який позиціонував себе як перший російський клуб демократичної інтелігенції [13, с. 282].

В кінці XIX початку XX століть починають виникати перші клубні заклади для народу – народні будинки, робітничі клуби, які включали в себе бібліотеки, театральні-лекційні зали, недільні школи, книжні лавки та чайні. Ці клуби створювалися та фінансувалися за рахунок приватних осіб, організацій міського самоврядування, суспільних організацій тощо.

У радянські часи клуби та бібліотеки, завдяки державній підтримці, перетворилися на масові культурно-просвітницькі установи, які сприяли політичній просвіті, розвитку багатонаціональної культури країни і народної творчості.

На наш погляд, досить цікавим явищем у суспільному житті можна визначити студентські клубні об'єднання. Історія їх виникнення сягає 1088 року та пов'язана з відомим Болонським університетом. У якості студентських наукових гуртків вони почали активно функціонувати в кінці XVIII – на початку XIX століть («Збори університетських вихованців» м. Москва, «Товариство студентів любителів вітчизняної словесності» м. Харків та ін.).

На території України перше студентське клубне об'єднання виникло ще в XVI столітті в Острозькій Академії та носило назву «Юнацьке братство». Активними учасниками таких клубів були студенти, бурсаки, семінаристи. Студентські клубні об'єднання виконували просвітницьку, виховну, добродійну функції. З кінця XIX століття студенти найчастіше об'єднувалися в громади за національним принципом. Так, тільки у Львові виникли: студентська «Січ», патріотичне товариство «Ватра», фізкультурно-патріотичне об'єднання «Сокіл». У Чернівцях був створений студентський клуб

«Спілка руських академіків «Союз» у Чернівцях», при якому функціонували театральний гурток, хор та оркестр народних інструментів [18, с. 11]. При Київському університеті діяло Археологічне товариство, яке у ході фольклорних розвідок збирало та описувало значні пам'ятки старовини.

З кінця 20-х років ХХ століття робітничі клуби та клуби для дітей стали невід'ємною частиною освітньої системи в Україні, осередком культурно-просвітницької роботи, яка здійснюється і сьогодні.

Отже, історія розвитку клубів продовжується, бо це важлива складова духовного життя нашого народу та обов'язковий елемент його естетичного та культурного розвитку.

Відповідно до затверженого положення: «Клубний заклад – це палац, будинок культури, клуб, народний дім, молодіжний центр, культурно-дозвіллевий комплекс, центр дитячої творчості, будинок мистецтв, будинок фольклору, будинок народної творчості інший клубний заклад, діяльність якого спрямована на створення, розповсюдження та популяризацію культурних надбань» [11]. Він є бюджетною неприбутковою організацією, яка у своїй діяльності керується відповідними документами. Діяльність клубних закладів регламентується нормативно-правовими актами, а саме:

1. Законом України «Про культуру» [19].

Стаття 8 частина 1: зазначається, що всі громадяни мають рівні права у доступі до культурних благ та цінностей. Для цього закладам культури надається державна підтримка для їх функціонування.

Стаття 13 частина 1: говориться про необхідність створення єдиного культурного простору України та збереження цілісності національної культури.

Стаття 22: відзначається, що заклади культури займаються забезпеченням розвитку усіх видів і жанрів мистецтв.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.11.1998 № 1775 «Про нормативи забезпечення населення клубними закладами», відповідно до якої, на території кожної селищної чи міської ради має функціонувати щонайменше один клубний заклад. Крім того, зазначається, що в населеному пункті, який знаходиться на відстані більше ніж 5 кілометрів від базового закладу культури та має понад 200 мешканців, має діяти власний клубний заклад [22].
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 № 1271 «Про перелік платних послуг, які можуть надаватись закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності» [23].
4. Загальне положення про клубне формування закладу культури системи Міністерства культури і мистецтв України, затверджене наказом Міністерства культури і мистецтв України від 07.12.2004 № 835 [16, с. 55].

Головними функціями клубів є: виховна, розважальна, пізнавальна, культуро-творча та просвітницька. Клубні заклади та об'єднання ставлять перед собою ряд важливих завдань, на виконання яких спрямовують всі сили та наявні ресурси, а саме: створення оптимальних комфортних умов для задоволення культурних потреб населення; розвиток самодіяльного, аматорського мистецтва; створення та робота різноманітних гуртків, творчих колективів, студій, які б об'єднували близьких за інтересами громадян; проведення різноманітних культурно-просвітницьких заходів, підтримка творчих ініціатив; організація змістовного відпочинку; збереження та відновлення народних промислів, фольклорної спадщини краю, регіону тощо [30, с. 26].

Здійснений аналіз функціонування клубних закладів та об'єднань, дає можливість стверджувати, що працівники культури проводять різноманітну діяльність, яка пов'язана, перш за все, з роботою гуртків (кераміки, бісероплетіння, лозоплетіння, художньої обробки деревини

тощо), студій (естрадного співу, хореографічних, образотворчих), клубів за інтересами («Клуб любителів поезії», «Клуб юних кінематографістів», «Шаховий клуб» та інші).

Доречно наголосити, що крім того клубні заклади займаються організацією та проведенням різноманітних культурних заходів: фестивалів, конкурсів, оглядів художньої самодіяльності, майстер-класів, виставок тощо. На сценах міських та селищних клубних закладів часто проводяться вистави міських та гастролуючих театрів, концерти міської філармонії, творчі зустрічі з відомими акторами, музикантами, співаками, художниками.

Як вже зазначалося нами вище, пріоритетним у роботі будь-якого закладу культури є збереження національних традицій та звичаїв рідного краю, свого регіону. Для цього зусиллями клубних закладів організовуються та проводяться різноманітні масові театралізовані свята, що приурочені до важливих для кожного українця подій: «Різдвяні зустрічі», «Святий Миколай, до нас завітай!», «Великодні фарби», «Свято Купали», «Свято врожаю» тощо.

У деяких містах святкування визначних дат стало важливою подією у житті громади. Так, багато років поспіль у місті Гола Пристань проводиться фестиваль «Купальські зорі», який поєднує в собі виставки виробів народного мистецтва, виступи фольклорних ансамблів, різноманітні конкурси та змагання, конкурс краси «Купальська красуня» тощо. Завершується святкове дійство запаленням великого багаття на березу річки та спуском вінків, які плетуть дівчата, на воду.

Безумовно, слід підкреслити, що такі заходи сприяють збереженню національних традицій, викликають захват культурою спадщиною народу, гордість за приналежність до української нації. Особливо важливі такі заходи для підростаючого покоління, яке лише починає ідентифікувати себе за національною приналежністю. На таких заходах дітьми засвоюється культура та звичаї дідів і прадідів, тобто

справжня народна традиція, яка лежить в основі сучасної української культури Українська культура, яка сконденсована в народних традиціях, звичаях і обрядах, – це те коріння, яке живить духовність сучасної людини, зокрема її ідейність та моральність [19, с. 391].

Без сумніву, важливим завданням клубних закладів є організація дозвілля населення різних вікових груп. Так, для людей похилого віку можна проводити танцювальні вечори («Його величність вальс», «Танго – душа моя»); для молоді – дискотеки, танцювальні марафони, спів у караоке; для дітей молодшого шкільного віку – різноманітні ігрові програми, дитячі ранки; для підлітків – танцювальні батли, квести тощо.

Однак, попри наявні успіхи та творчі досягнення, слід досконально переглянути організацію роботи клубних закладів. Особливої уваги з боку держави, органів місцевого самоврядування потребує розвиток культури в сільській місцевості. Відсутність елементарних технічних засобів, сучасної аудіотехніки, звукопідсилювальної апаратури не можуть забезпечити, у повній мірі, розвиток творчого потенціалу та самодіяльного мистецтва на селі [27]. Не завжди мається транспорт та фінансування для того, щоб творчі колективи могли поїхати на фестиваль чи конкурс (міський, обласний, регіональний, не говорячи вже про міжнародний). Тоді участь у цих заходах лягає цілком на плечі самих учасників, що іноді буває невід'ємною ношею для сільських мешканців.

2.2. Особливості організації діяльності клубного закладу

Протягом багатьох століть, організація дозвілля населення була і залишається одним із найважливіших напрямів діяльності клубного закладу та включає в себе: проведення різноманітних культурних та мистецьких заходів, створення самодіяльних колективів для

різновікових груп населення, організація любителських об'єднань тощо. При кожному із зазначених видів діяльності необхідно обов'язково враховувати вікові та фізіологічні особливості їх учасників, бо для кожного віку характерні свої орієнтації та уподобання. Для різних вікових груп можуть бути використані свої форми діяльності, які будуть враховувати ряд факторів, а саме: інтереси, рівень освіти, соціальний статус, традиції тощо. Тому, звичайно, для ефективної роботи, працівникам клубних закладів слід підходити до такої діяльності диференційовано та вибирати для кожної вікової групи свої форми та методи соціально-культурної діяльності [32, с. 116].

Так, основними завданнями організації роботи з дітьми є забезпечення всебічного розвитку дитини, реалізація її творчого потенціалу, залучення дітей до культурних цінностей та спадщини рідного краю, регіону, формування потреб у здоровому способу життя, допомога з професійним самовизначенням у майбутньому тощо.

Відомо, що діти пізнають навколишній світ через ігрову діяльність. Тому на клубних працівників покладається відповідальне завдання при проведенні різноманітних заходів (тематичні свята, ранки, ігрові програми). Оскільки діти найкраще сприймають інформацію через яскраві образи, то максимально має бути задіяний реквізит, яскраві декорації, світлові ефекти тощо.

Так у клубному закладі можна проводити низку заходів: творчі тижні присвячені живопису, музиці, театру, кіно; конкурсно-розважальні програми (вікторини, квести); концерти, виставки, фестивалі (проведення заходів може відбуватися як у клубному закладі, так і виїзд колективів чи окремих учасників на міські, районні, обласні, міжнародні заходи); дні спілкування з природою («лісовий патруль», екологічні «зелені загони») тощо.

Культурно-освітніх працівникам обов'язково радять звертати увагу на організацію дозвілля дітей підліткового віку, оскільки він

пов'язаний із багатьма проблемами складного перехідного віку, інтенсивного фізичного росту дитини, гормональної перебудови її організму тощо. У зв'язку з цим доцільно організовувати при клубних закладах спортивні секції, клуби за інтересами, проводити профорієнтаційні бесіди з представниками медичної служби та правоохоронних органів. Оскільки діти такого віку люблять висловлювати та відстоювати власні думки та погляди на багато речей, доцільним буде організація при закладі дискусійного клубу, проведення дебатів на цікаві теми тощо.

Отже, клубні працівники повинні постійно шукати нові цікаві форми організації дозвілля [32, с. 120]. До них можна віднести проведення різноманітних конкурсно-ігрових програм.

Щодо конкурсно-ігрової програми, то – це комплекс конкурсів-експромтів та ігор-змагань, які об'єднуються єдиною темою. Це дуже популярна форма організації дозвілля, яка сприяє особистісному розвитку кожного її учасника. Спрямування конкурсно-ігрових програм може бути різноманітним, а саме: спортивним, кулінарним, музичним, літературним, загально-пізнавальним, художньо-естетичним тощо («Веселі старти», «Тато, мама, я – спортивна сім'я», «Нумо, дівчата», «Нумо, хлопці», «Сільська красуня», «Кулінарне шоу», «Народні ремесла» тощо).

Проведення таких заходів забезпечує змістовне дозвілля, сприяє становленню гармонійно розвиненої творчої особистості, розширенню її світогляду в процесі пізнавальної або творчої діяльності, популяризує здоровий спосіб життя та активний відпочинок.

На наші глибокі переконання, сьогодні, працівники клубних закладів повинні приділити велику увагу патріотичному вихованню.

Патріотичне виховання – це важливий процес цілеспрямованого, систематичного, організованого та планомірного впливу на свідомість особистості, «щодо формування почуття любові до Батьківщини через

виховання високих громадських, моральних, психологічних, професійних і фізичних якостей, необхідних для реалізації інтелектуального та творчого потенціалу особистості в інтересах забезпечення готовності до захисту Вітчизни» [6, с. 112].

До форм роботи з патріотичного виховання можна віднести: спортивні (проведення змагань, конкурсів, квестів), інформаційні (вечори, круглі столи, дискусійні зали, вечори-зустрічі), практичні (фотовиставки, благодійні ярмарки, конкурси патріотичної пісні) тощо.

Безумовно, до сфери відповідальності клубних закладів відноситься важлива місія по збереженню традицій, культури, обрядів та ритуалів рідного краю, регіону. Для того, щоб бути справжнім патріотом своєї країни треба добре знати історію власної «малої Батьківщини», поважати місцеві фольклорні традиції, звичаї, вивчати рідну мову й національну культуру [28, с. 14].

На наш погляд, першочерговими завданнями у цій діяльності мають бути:

а) визначення місця і ролі збережених форм традиційної культури в загальній організації сучасного життя (сім'ї, побуту, навчальних закладів тощо);

б) виявлення носіїв справжньої народної культури, підтримка діяльності та системності передачі існуючих знань, вмінь і навичок наступним поколінням;

в) інноваційні форми роботи щодо поживлення і відродження регіонально-національних традицій.

З наної точки зору, цікавим у плані збереження та відродження народних традицій може бути проведення вечорниць. Ця форма клубного відпочинку ґрунтується на основі народних звичаїв та традицій. Вечорниці можуть проходити у костюмованому форматі з демонстрацією виробів народних майстрів, участю фольклорних пісенних колективів, готуванням традиційних національних частувань,

ворожіннями тощо. Особливо важливим є залучення фольклорного матеріалу рідного села, краю, регіону для проведення такого театралізованого заходу. Ведучою вечорниць, за традицією, може бути господиня хати (клубний працівник).

Важливою складовою роботи клубних закладів є організація та функціонування різноманітних любительських об'єднань, гуртків художньої самодіяльності тощо. Такий формат роботи цікавий тоді, коли його учасники хочуть отримати нові знання, вміння, навички трудової діяльності та удосконалити їх. Так у гуртку декоративного мистецтва учасники можуть познайомитися з новими техніками декупажу, квілінгу, скрапбукінгу, виготовлення батику тощо [1, с. 135]. Вироби учасників гуртка можуть бути реалізованими на благодійних аукціонах, ярмарках-продажах. Головним критерієм діяльності таких клубів і об'єднань є те, що вони представляють собою своєрідне джерело мистецького виховання. Адже кожний із членів такого об'єднання прагне передати людям свої знання й уміння, а спілкування в колі однодумців сприяє духовному збагаченню, встановленню соціальних зв'язків та особистісному зросту кожного.

2.3. Методика організації роботи клубного закладу (на прикладі Томинобалківського сільського будинку культури ім. Богдана Ступки)

У с. Томина Балка Білозерського району функціонує комунальний заклад «Томинобалківський сільський будинок культури ім. Богдана Ступки», який очолює Ю. Запотоцька. Будинок культури має дуже довгу історію, так як був побудований ще у 1890 році (за документами селищної ради) і має свої традиції, які відрізняють його від інших закладів такого типу.

Усі місцеві довгожителі вказують на те, що від самого початку цей будинок культури виконував культурно-просвітницьку місію: спочатку у якості будинку, де відбувалися різноманітні селищні збори, потім, як – хата-читальня, у якій була організована перша бібліотека.

Водночас ми розуміємо, що для сільських мешканців будинок культури є місцевою історичною пам'яткою до якої вони ставляться з великою повагою. Незаперечним є те, що саме тут людина задовольняє свої запити в сфері дозвілля: потреби індивідуальної й колективної художньо-творчої діяльності, потреба сприймати та створювати твори мистецтва і загалом, відвідувати й отримувати задоволення задоволення від культурно-дозвілєвих програм.

Основними напрямками роботи цього закладу є збереження національних традицій та самобутності рідного краю, формування духовних та естетичних цінностей членів селищної громади, забезпечення культурно-дозвілєвих потреб громадян.

Для вирішення цих завдань на базі закладу функціонує 5 творчих колективів, а саме: хореографічний ансамбль «Матрікс», дитячий вокальний ансамбль «Дзвіночок», дорослий вокальний ансамбль, гурток декоративно-прикладного мистецтва «Умілі ручки» та гурток декоративно-ужиткового мистецтва «Вишиваночка». У перспективі, планується створення театрального колективу.

Учасники творчих колективів неодноразово брали участь у різноманітних заходах міського та обласного значення, фестивалях: «Скадовськ збирає друзів», «Таврійська зірка», «Нова хвиля», «Зоряний час», «Душа Півдня», «Об'єднаймо дітей мистецтва» (м. Кропивницький) та ін. На конкурсах «Танцюймо, Україно», «Я – майбутнє Херсонщини», «Писанковий сад», «Новорічний зорепад» вихованці клубу ставали лауреатами й призерами.

Крім того, у Томинобалківському сільському будинку культури ім. Богдана Ступки функціонує селищна бібліотека. Завдяки

безкоштовному доступу до Інтернету та наявності 3 комп'ютерів тут постійно людно. У закладі громадяни можуть навчитися основам роботи з персональним комп'ютером, мають доступ до спілкування з друзями у соціальних мережах, випускники школи можуть зареєструватися для складання ЗНО тощо.

Проте, доречно зупинитися і на проблемах, які існують, наприклад, у роботі сільської бібліотеки. Це, перш за все, поповнення книжного фонду. Тієї невеликої кількості книг, що надходять згідно Державної програми не вистачає, щоб задовольнити усіх бажаючих [12]. Тож клубним закладом влаштовуються благодійні акції – «Подаруй книгу бібліотеці», «Книзі – друге життя» – за рахунок чого відбувається поповнення фонду бібліотеки.

Зазначимо, що особлива увага в роботі закладу приділяється організації сімейного дозвілля, тому що саме у родині зберігаються традиції, звичаї, обряди, збереження та відтворення яких є одним із найважливіших завдань національного виховання та відродження національної культури.

Звернемо увагу на той факт, що сім'я була та залишається «...скарбницею людських цінностей, культури та історичної спадкоємності поколінь, чинником стабільності і розвитку. Завдяки сім'ї міцніє і розвивається держава, зростає добробут народу» [25, с. 188].

Тому, виходячи із вищезазначеного, керівництвом клубу були розроблені певні заходи щодо вдосконалення організації сімейного дозвілля, а саме:

- вироблена система у роботі закладу з родиною;
- визначена послідовність у викладенні матеріалу та організації сімейного дозвілля;
- продумані форми і засоби роботи з родиною, орієнтовані на інтереси, уподобання усіх членів родини;

- надана можливість членам родини самим вибрати сферу художньо-дозвілєвої діяльності, тактовно спрямовуючи їх роботу;
- широке використання народних традицій, звичаїв та обрядів у вихованні, спілкуванні, відпочинку родини;
- організація фестивалів сімейно-побутової обрядовості тощо.

У будинку культури проводяться такі форми просвітницької та культурно-масової роботи як: лекції-консультації, бесіди («Як спілкуватися у сім'ї», «Щаслива родина – щаслива країна», «Традиції мого роду», «Ваш родинний альбом: структура альбому родоводу», «Сімейний відпочинок на природі. Його особливості та форми»); вечори-зустрічі (зустріч з ветеранами АТО та волонтерами); конкурсні вечори («Сільський богатир», «Кулінарне шоу»); виставки декоративно-прикладного мистецтва (виставка ікон до Великодня (вишивка нитками, бісером), виставка різдвяних віночків).

Великою популярністю користується проведення різноманітних тематичних гумористичних вечорів, таких як: «Веселі свекрухи, слухняні невістки», «У доброї тещі і зять добрий» та інші. Показовим є те, що ця діяльність носить творчий характер і відповідає запитам усіх членів родини.

У клубі також проводиться робота з родинами щодо залучення усіх її членів до занять з якогось виду декоративно-ужиткового мистецтва (різьблення, лозоплетіння, бісероплетіння, вишивка, виготовлення штучних квітів, чеканка тощо) [14, с. 23].

Слід додати, що поки таких родин не багато, але початок покладено. Час від часу проводяться виставки робіт, благодійні аукціони, ярмарки з продажу домашніх виробів сімей («Завітайте до сімейної крамниці», «Здобутки нашого роду»). Завдяки таким заходам родини стають духовно ближчими, передаючи досвід від покоління до покоління, краще пізнаючи один одного.

Дуже популярним у селі Томина Балка є проведення фотовиставок та фотоконкурсів на різні теми: «В об'єктиві моя родина», «Наші діти день за днем», «На родинних ювілеях», «Переглянемо разом» тощо.

Отже, основними напрямками роботи Томинобалківського сільського будинку культури ім. Богдана Ступки є збереження національних традицій та самобутності рідного краю, формування духовних та естетичних цінностей членів селищної громади, забезпечення культурно-дозвіллєвих потреб громадян.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми діяльності закладів культури в сучасних умовах розвитку України дозволило сформулювати, відповідно до поставлених завдань, такі висновки:

1. Базова мережа закладів культури різних форм власності як державних, так і комунальних, становить 42 тисячі закладів різного типу (будинки культури, бібліотеки, театри, клуби тощо). Найбільш поширеним типом на регіональному рівні виступають клубні заклади як складова культурного і мистецького життя країни.

Досвід функціонування сучасних закладів культури демонструє, що вони можуть бути інноваційними й унікальними соціально-культурними комплексами, які здатні інтегрувати зусилля сім'ї, закладів освіти, громадських організацій, культурно-мистецьких об'єднань і спрямовувати їх на реалізацію креативного, розвиваючого, морального, естетичного потенціалу дозвілля, на формування духовно розвиненої особистості.

2. Сучасний стан економічного, суспільно-політичного, соціального та культурного розвитку суспільства зумовлює необхідність трансформаційних змін у моделях і технологіях діяльності всіх традиційних закладів культури, зважаючи на зміну тієї ролі і місця, які вони посідають в оновлених умовах життєдіяльності кожної людини.

До напрямів удосконалення діяльності закладів культури в умовах інформаційно-інноваційного розвитку держави можна віднести збільшення фінансування культурної сфери, поліпшення матеріально-технічної бази; розширення можливостей доступу до віртуальних культурних цінностей; пошук інструментарію та механізмів створення привабливих культурних продуктів.

В умовах сьогодення заклади культури, виявляючи гнучкість та креативність, активно використовують сучасні інформаційні технології в

повсякденній роботі. За рахунок нових підходів, онлайн-форматів, висвітлення культурно-мистецьких заходів у мережі Інтернет, на сторінках соціальних мереж намагаються значно розширити свою аудиторію.

3. Клубні заклади відіграють надзвичайно важливу роль у житті сучасної держави, бо саме на них покладена важлива місія зі збереження і розвитку традиційної національної культури. Вони стають осередками культурного й естетичного розвитку населення, сприяють залученню населення до мистецької діяльності, проводять культурно-просвітницьку та соціально-дозвілєву роботу на місцях. Клубні об'єднання мають довгу та цікаву історію свого становлення, від 1088 року, коли було створено перше студентське клубне об'єднання при Болонському університеті, до теперішнього часу. Історія розвитку клубів продовжується, бо це важлива складова духовного життя нашого народу та обов'язковий елемент його естетичного та культурного розвитку.

4. Головними функціями клубів є: виховна, розважальна, пізнавальна, культуро-творча та просвітницька. Клубні заклади та об'єднання ставлять перед собою ряд важливих завдань, на виконання яких спрямовують всі сили та наявні ресурси, а саме: створення оптимальних комфортних умов для задоволення культурних потреб населення; розвиток самодіяльного, аматорського мистецтва; створення та діяльність різноманітних гуртків, творчих колективів, студій; проведення різноманітних культурно-просвітницьких заходів, підтримка творчих ініціатив; збереження та відновлення народних промислів, фольклорної спадщини краю, регіону тощо.

Організація дозвілля населення являється одним із найважливіших напрямів діяльності клубного закладу та включає в себе: проведення різноманітних культурних та мистецьких заходів, створення самодіяльних колективів для різновікових груп населення, організація любителських об'єднань тощо. При кожному із зазначених видів

діяльності необхідно обов'язково враховувати вікові та фізіологічні особливості їх учасників, бо для кожного віку характерні свої орієнтації та уподобання. Для ефективної роботи, працівникам клубних закладів слід підходити до такої діяльності диференційовано та вибирати для кожної вікової групи свої форми та методи роботи.

Клубні заклади виконують важливу функцію щодо збереження культури, традицій, обрядів рідного краю чи регіону. На наш погляд, першочерговими завданнями у цій діяльності можуть бути: визначення місця і ролі збережених форм традиційної культури в загальній організації сучасного життя (сім'ї, побуту, навчальних закладів тощо); виявлення носіїв справжньої народної культури, підтримка діяльності та системності передачі існуючих знань, вмінь і навичок наступним поколінням; інноваційні форми роботи щодо поживлення і відродження регіонально-національних традицій.

5. Основними напрямками роботи Томинобалківського сільського будинку культури ім. Богдана Ступки є збереження національних традицій та самобутності рідного краю, формування духовних та естетичних цінностей членів селищної громади, забезпечення культурно-дозвіллевих потреб громадян. Для цього на базі закладу функціонує 5 творчих колективів і селищна бібліотека.

Особлива увага у роботі закладу приділяється організації сімейного дозвілля: проведення лекцій-консультацій, бесід, вечорів-зустрічей, конкурсних вечорів, виставок декоративно-прикладного мистецтва. Великою популярністю користується проведення різноманітних тематичних гумористичних вечорів. З родинами проводиться робота щодо залучення усіх її членів до занять з певного виду декоративно-ужиткового мистецтва. Дуже популярним є проведення фотовиставок та фотоконкурсів на різні теми.

Проведене дослідження дало можливість проаналізувати діяльність закладів культури в сучасних умовах розвитку України.

Однак, кваліфікаційна робота не претендує на вичерпне висвітлення усіх аспектів зазначеної тематики. Подальшими науковими пошуками може бути здійснення порівняльного аналізу діяльності закладів культури України та європейських країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЕЖЕРЕЛ

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів, 2003. 236 с.
2. Бабенко Н. Педагогічні умови організації сімейного дозвілля в сільських клубних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. К., 2004. 20 с.
3. Богущкий Ю. П. Українська культура в європейському контексті. К. : Знання, 2007. 679 с.
4. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї. К. : МАУП, 2001. 96 с.
5. Буценко О. Компендіум культурних політик и тенденцій в Європі: профіль Україна. URL: http://www.culturalpolicies.net/down/ukraine_01_022011.pdf.
6. Гриценко О. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі. К. : УЦКД, 2000. 228 с.
7. Діяльність сучасних закладів культури. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11082/>
8. Дукачева Л. В. Планирование клубних мероприятий: выявление досуговых предпочтений на основе социологических опросов. *Справочник руководителя учреждений культуры*. 2003. № 7. С. 79-86.
9. Закон України Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2460-iv>
10. Закон України Про культуру від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
11. Збірник нормативно-правових актів для керівників закладів культури клубного типу. URL: <http://www.kostvlada.org/justition/55-justition-inf/909-2012-03-02-13-31-48.html>.
12. Здіорук С. І., Литвиненко О. М., Розумна О. П. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті. Аналітична

- доповідь. К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2012.
URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kul%5C_tura2012-6090f.pdf.
13. Киселева Т. Г., Красильников Ю. Д. Социально-культурная деятельность: учебное пособие. М. : МГУКИ, 2004. С. 281-368.
 14. Кляйстер Н. Декоративно-прикладне мистецтво як елемент української художньої культури. Мистецтво і освіта. 2006. № 8. С. 22-29.
 15. Конституція України: офіц. текст. К. : КМ, 2013. 96 с.
 16. Культурна політика в Україні. Аналітичний огляд / за ред. О. Гриценка. К. : УЦКД, 2007. 160 с.
 17. Молодь і заклади культури. Як знайти точки дотику. URL: <https://cedos.org.ua/molod-i-zaklady-kultury-yak-znajty-tochky-dotyku/>
 18. Останіна Н. С. Клубна робота з учнівською молоддю: методичні рекомендації. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 48 с.
 19. Панченко В. І. Художнє життя суспільства: підручник. К. : Вища школа, 2005. С. 390-402.
 20. Поліщук Л. О. Соціально-культурна діяльність клубів України (кін. ХХ – поч. ХХІ ст.) : дис. ... канд. культурології : 26.00.01. К., 2011. 192 с.
 21. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2778-17>, 2010 р.
 22. Про нормативи забезпечення населення клубними закладами: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.11.1998 р. № 1775. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1775-98-п> 1998 р.
 23. Про перелік платних послуг, які можуть надаватись закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 р. №1271. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1271-2011-п>, 2011 р.
 24. Садовенко С. М. Обласні центри народної творчості як чинник розвитку культури України: регіональний вимір. XI Культурологічні

читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Взаємодія культур і збереження розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізації»: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 28-29 травня 2013 р. К. : НАКККиМ, 2013. С. 33-59.

25. Сатир В. Вы и ваша семья: руководство по личностному росту. М. : Эксмо-Пресс, 2000. 488 с.

26. Сергеев В. В. Напрями вдосконалення діяльності закладів культури в умовах інноваційного й інформаційного розвитку держави. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2013. № 1 (70). С. 55-59.

27. Стан, проблеми та перспективи розвитку державних закладів культури на селі (оглядова довідка за матеріалами преси). URL: <http://mincult.kmu.gov.ua> (дата звернення: 11.09.2020).

28. Терехова О. В. Реалізація виховного потенціалу громадської думки в діяльності установ культури клубного типу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.06. К. : КНУКиМ, 2003. 19 с.

29. Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Миколи Куліша. URL: <https://teatrkulisha.org/>

30. Цимбалюк Н. М. Модернізація закладів культури клубного типу. Культурно-дозвіллева сфера України: динаміка змін та перетворень: монографія. К., 2003. С. 25-39.

31. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений: курс лекций. М.: Апрель-Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2000. 512 с.

32. Чмихало Є. І. Питання підготовки кадрів культурно-освітніх працівників у вузах культури. Культурно-освітня робота: республіканський міжвідомчий збірник / відп. ред. Г. М. Шевчук. К.: Мистецтво, 1986. № 10. С. 115-122.

33. Creative Hub «DYNASTY»

URL: http://www.kspu.edu/About/Faculty/FCultureArts/storinki_facultetu/Hu b.aspx

34. Kontramarka. URL: <https://kn.kontramarka.ua/ru/theatre/hersonskij-teatr-mikoli-kulisa-458.html>